

La Veu d'Inca

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ

Murta, 5.—INCA.

Any II

OPARIS (SITQ HOM) (SITQ HOM) (SITQ HOM)

Acció social del catalanisme

—¿Com ha d'influir el catalanisme en la societat catalana?

—Despertant els bons costums i encenent l'amor a la patria catalana, clavats els ulls en nostra autonomies i fins en nostra preponderància.

—Per quins medis?

—Per una acció política, per una acció popular o per amides a la vegada.

—¿Com se fa l'accio política?

—Influint en tots els organismes de govern.

—¿Com se fa l'accio popular?

—Educant el poble, fent-lo digne i apte per a son fill.

—¿Serà sempre profitosa l'accio política?

—No, senyor; de vegades fins pot ser perjudicial.

—¿Quins perills pot presentar?

—Vuit principal.

—Digueu-nos quins són.

—El primer, de temptar a medis immortals o a transaccions de principis.

El segon, de robar temps i diners a l'accio popular.

El tercer, de portar divisions en l'accio accidental.

El quart, de descobrir la organització a l'enemic.

El quint, de criar presumpció de la propria força.

El sisè, de gastar les personalitats o d'excitar-les a la vanitat.

El setè, d'enlairar personalitats traidores.

El vuitè, d'exposar-se a la derrota i al descoratgement.

—¿Quan serà oportuna l'accio política?

—En cas de forces i diners sobrers, amb unitat d'ideal polític, en un poble d'educació política perfecta.

—¿Serà, doncs, preferida l'accio popular?

—L'accio popular catalanista, és a dir, la educació del poble català, és cosa de tot lloc i de tot temps, i son fruit és segur i permanent.

—I quines armes té l'accio popular?

—Les principals són sis.

—Digueu-les per ordre de valor.

—Primera, el bon exemple dels admiradors de la terra.

SETMANARI POPULAR

INCA 5 DE AGOST DE 1916

Núm. 84

PAGAMENT A LA BASTRETA

Un trimestre Una pesseta

Segona, la literatura o conreu de nostre idioma i exposició del nostre pensament i de la nostra història.

Tercera, la propagació de cançons populars i costums de la terra.

Quarta, les escoles d'instrucció i educació.

Quinta, les associacions catalanistes.

Sisena, la propaganda escrita en periòdics o parlada en prèdiques.

—¿Cóm haveu posat en darrer lloc als periòdics i prèdiques?

—Perquè, encar que atenuats, tenen boi tots els perills esmentats al parlar de l'accio política.

—¿D'on ve la preferència que sol donar-se als meetings i prèdiques?

—De la vanitat que'ls estimula i de son fruit primerec, encar que escàs i poc madur.

—¿D'on ve l'oblit en que s'han tingut les escoles?

—D'exigir un treball pacient i perseverant, el fruit del qual és tardà, encar que abundant i ple.

—Mes aquesta accio popular que no acaba per portar l'accio política?

—La portarà a son degut temps com una natural conseqüència.

—Jaume RAVENTÓS.

(De Proses de Bon Seny)

PLORS

—Durà l'aigua del plor desitjada
la trista boirada
que endola ton cel,
pobre cor, pobre planta marcida,
que sents com la vida
defuig de ta rel?

Trista cosa ès plorar; mes les gofes
de plor, duen totes
esplanys o dolsors:
com les gofes de l'auba novelles,
tremolen dins elles
vistoses colors.

Si ès més pura l'olor regalada
que puja, callada,
dels arbres remulls,
¿no serà més intensa la flaire
que del cor s'enlaira
quan ploren els ulls?

¡Quantes voltes el plor ha calmades
les veus alsurades
d'un cor sensa pau,
transformant-les en doisa harmonia,
ressò que estasia
volant al cel blau!

¡Ah! quant salti mon cor fet estelles,
les seques papelles
remüllem joh plor!
dolsa pluja del cel beneida,
conhort de ma vida,
esplai de mon cor.

Maria Antonia Salvá.

NO HI DORMIGUEM REFIATS

Segueix favorable el temps per la vinya,
i, a no venir a darrera hora un gran contra-tempo, porém donar per assegurada
l'esplet de tems d'enguany, que no sentirà
l'aixut amb les abundoses pluges de l'hivern passat.

El temps es estat bo; com bona ès estada la provisió dels hiziendats, grossos i petits, en donar les corresponentis esquitades i encare més que les que corresponien.

Després d'un desastre com el de l'any passat, en que'l mildiu fins s'abrahonà amb les plantes que li ofereixen més resistència, calia fer lo que s'ha fet, que llevat per donar un altre disgust an els pagesos per tot arreu n'hi havia de posat de sobres.

No mos hi adormiguem un altre any, que pot-ser al desxondir-mos quedarem esglaiats.

De les males herbes no s'en pert mai la llevor, ni'l seu poder desvastador, ni dels sers microscòpics que atuheixen s'en pert sa misteriosa vida per no poder-se avivar un altre any que'l temps li ajudi.

Recordem-nos de lo que contén dels grans de blat trobats en les sepultures egipcies, que tirats a sa terra encare grellaren amb tot haver-hi tantes dotzenes de sigles desde que'n ses espiguen es formaren.

Del mildiu no s'és perduda la llevor i encara que s'hagués perduda aquí, hauria sortit a altres terres per ell més favorable.

Tots heu sabeu com les gasta'l vent
quant passa un poc furient per una finca
descuidada, que una feina per valor de deu
ha passat a ser feina de per valor de cent

per totes les altres finques que hi confronen.

Tots sabem que hi duen an els camps les andanes carregades de males herbes.

Idò ja que sabem tot això, no planguem les sulfatades an els ceps, ni a les vinyes les cavades, ni les xarcolades an els camps de blat.

I quant les herbes de les margades commençin a rossetjar, res de talls, que amb els seus cops secs espolsen el mal grà que està a punt de caure. Taiades les cates i espigades un fogaró heu abrandi tot desseguida, que sols lo que'l foc crema jamai torna a grellar.

D'A.

NIT DE FESTA

A l'amiga i gentil Soñadora Antonia Rullà.

Tota't vaig veure enjoiada per la festa del Patró, es gentil festa d'avió que té murta perfumada i a cada brot un amò.

Massella de galanía devallares del serral del tarongé nupcial; a dins ton pit esclafia, com un cant angelical

ton amor; i s'esflorava per ton llabi a mig florí amb varmellor de saffí; ma joventut que's glassava dins tons ulls rejuvení.

Ests més dolça i més hermosa, perque sonrius amb tristò; com la mística candò de la Verge Dolorosa dels dies de passió.

De tú, dins la nit florida d'estels i polsim d'argent, sent mon cor anyorament; tú me feres la ferida, sols tú'n sab el curament.

L'any qui ve per l'estiuada ferà festa'l Sant Patró; si no torna'l meu amò, la murta tot perfumada ja! per mi no heu serà no...!

BARTOMEU OLIVER.

Bipisalem nit del dia 25 de Jorol de 1916.

La de Na Fustots

RONDAIA POPULAR MALLORQUINA

Això eren dos joves qui s'en anaven a caçar, i mentres eren a la garriga els agafà una brusca, que's varen haver d'arreconar, i varen unes casetes blanques. Hi anaren i trobaren una atlota de sobre una vintena d'anys, que era garrida però com a mal feta, dexadota; i li deien na Fustots.

Aquells dos joves eren el rei i l'altre un comte.

I li digueren:

—¿I ara, que fas? —Ella filava i digué:

—Estir.

—¿I com has astirat que fas? —Diu:

—Embolic. —I cada instant s'axecava i's torava asseure.

I li digueren:

—¿I ara què fas, tant d'axecar-te? —Diu:

—Cúin.

—¿I que cuines?

—Allò que s'alça i s'abixa, —digué na Fustots.

I ells, riu que riu, li digueren:

—¿Que no tens pare ni mare? —Diu:

—Si.

—I a on és ta mare? —Diu:

—A cercar camarroges.

—¿I ton pare? —Diu:

—A tràures de casseva.

I no porien més de riure aquells dos, i li digueren;

—¿I que no tens cap germà? —Diu:

—Si.

—I a on és? —Diu:

—A caçar.

La brusca ja s'espassava, i aquells dos no se'n anaven per sentir dir bestiades a n'aquella atlota.

I digueren:

—¿I que caça'l teu germà? —Diu:

—Du'ls vius i dexa'ls morts.

En aquest instant arriba sa mare de l'atlota.

—Bon dia tenguen ¿Com los và? ¿Que els n'ha dit colcuna na Fustots?

Respongueren:

—Ella'ns ha fet riure un poc.

—Jesús! Jesús! ¿I que'ls ha dit?

—Ens ha dit que estirava i que embolicava.

—¡Oh, ves que ha dit! —No veu que filava fil per fer roba? —I que ha dit més?

—Que cuinava allò que s'alça i s'abaixa.

—Jesús! —No veu que cuinava ciurons, i com bullen s'alcen i s'abaxen?

—Llavors ha dit que son pare era a treure'ls de casseva, i que son germà caçava i duia'ls vius i deixava'ls morts.

—¡Ja ho es bestia! Si l'havien de deixar anar, que ès més joana! —diu sa mare. —Los ha dit això que los treu de ca-seva, perque son pare ès a sa rota a treure rebasses; ja veu que les lleva del seu lloc, i del germà ha dit que duia'ls vius i deixava'ls morts, per que'n fer mal temps, s'en và a darrera les cases a matar-se'ls pois, i du'ls vius i deixava'ls morts. Ja veuen, senyors que ès ver lo que ha dit.

I ells, tantes rialles mai.

Se'n anaren a acabar sa caçada, que ja no plovía i comensaren que diguessen a son pare que l'endemà fos a palacio, i que no faltàs, pena de la vida.

Com son pare arribà de sa rota, li hi digueren, i ell tot retgirat pensant que no'l matassin, temia d'anar-hi.

Sobre tot, l'endemà a les nou, s'encamina a palacio, i trobà un criat que el manà an el rei. Se feren bona escomesa: va es-

ser al contrari de lo que's pensava'l vell, fent contes que el mataré; li donaren berenar, com hagué berenat, va anar davant el rei, i el rei li donà dues dotzenes d'ous trencats, que els dugués a na Fustots, que els hi posàs una lloca, i com los tendria nats que els hi dugués.

—I demà demà, a la mateixa hora d'avui, tornau i'm dareu sa resposta.

El vell tot enfadat, perque veia que no poria esser tal cosa... (m'he descuidada). I si els ous naxien, el rei feia premesa a na Fustots de casar-se amb ella.

El vell, plorant, dugué'ls ous a sa filla, i ella li digué:

—No estigueu retgirat, mon pare; anif no teniem de que sopar, i farem una fruta.

Soparen dels ous i tengueren sa granxa plena.

L'endemà demà, abans de partir son pare, li donà na Fustots un plat de farina d'ordi ben prim cernuda, i digué:

—Direu an el rei que sembra naquesta farina, i quan l'ordi serà granat, jo li duré'ls poll, i engrexaran de la farina que haurà sembrada.

El rei quedà astorat d'aquella resposta i com el vell s'en tornà, li donà un paner gran que li dugués plé de rialles.

—i vos, demà, tal hora com avui, tornareu esser aquí amb el paner ple de rialles.

Ell, tot enfadat perque veia que eren impossible aquelles coses.

Com arribà a casseva, digué sa filla qui el va veure plorant:

—¿Que us ha dit? —Diu:

—Que demà li duga aquest paner plé de rialles.

—No estigueu enfadat per axò.

I era la causa que ella feia i deia aquelles coses perque era fadada de set fades. Diu:

—Anau a caçar aucells vos i el meu germà, i dureu aucells de cada casta.

Se'n anaren, tornaren i dugueren dues taleques d'aucells.

Na Fustots los plomà a un sesales, a l'altre'l pit, a l'altre sa coua, no n'hi havia cap de germà. Los posà dins el paner, i los se'n dugué son pare a palacio; i havia tota la sala plena de gent, senyors i senyores, que esperaven les rialles; i'l vell, com era pel camí, per fer quedar sa filla millor, destapava el paner i feia grans rialles i tot-d'una tapava, com que la rialla s'hi quedàs dedins.

Com arribà i veié tant agent, donà'l paner an el rei, i el desfapà, i tots els aucells fugiren: un qui's posa damunt el cap d'una senyora, l'altre damunt el cap dels criats, i tot-hom esclafí de rialles i varen esser les rialles de na Fustots.

El rei digué que s'hauria forçat de casar amb ella, per la promesa que li havia feta; i per desfer-se'n, digué a son pare que li digués que l'endemà, al capvespre, a les cinc, los surtís a camí a tota sa comitiva, a tal part, i que no havia d'anar ni vestida ni despuiada, ni a peu ni colcant, ni pel camí ni fora del camí.

A ella, així com que era fadada, no li era res impossible.

Se despullà i es posà uns grans filats per tot el seu còs; llavors cercà un boc molt gros, i parsi. Pegava bot damunt el boc i ell alçava ses anques i la tirava al aire; tornava damunt el boc i tornava tirar al aire.

Com va esser allà on el rei li havia dit, de damunt *palacio* la tromparen, i veren que hi anava ni colcant ni a peu, ni vestida ni despullada, ni pel camí ni fora del camí.

Sobre tot, el rei li envià un criat dient-li que s'en anà a vestir bé i que li enviarà una carroça i aniria a *palacio* i es casaria amb el rei.

Se'n tornà a casseya, se vestí de reina i se'n anà a *palacio*.

Allà trobà comptes, marquesos, cavallers, tot *palacio* ple. Li ferèn gran cortesia i ella també, i ara veuràs quina altre se'n tragué.

En els cotxos hi havia diferents animals, cavalls i egos, i tots estaven a una estable gran.

Com se'n anaren a casar, dexaren els cotxos, i una ego d'aquelles fe una pollina i la pollina se'n anà a posar davall la panxa d'un cavall, i com els senyors i tot-hom arribaren del casament, digueren an el senyor de les egos que una havia fet una pollina, però que estava baix la panxa d'un cavall.

L'amo del cavall pretenia la pollina, i l'amo del ego també. Si ès meva, si ès teva, sobre tot, la pollina va haver de ser de l'amo del cavall.

El rei digué a la reina, que era na Fustots, que si donava cap consell, la tornaria enviar a ca-seva; i ella li va dir que si se'n anava s'en havia de dur lo que més estimaria de *palacio*.

Va dir el rei:

—Be...

L'amo de l'ego digué a la reina:

—No'm donaria un consell sobre la pollina, perque sigui meva que hu ès i no la'm volen donar? —Diu:

—Com anirem a passejjar, tu romàs i vestit de pobre, i vosten a fer un clot en mig del camí, i com passaran, que'i dirà: —¿Que has de fer aquest clot? —tu has de dir: —Tenc de sembrar sardines. —I dirà: —De beneït! —I tu diràs: —Tan es facil sembrar sardines, com els cavalls fer pollines. —I la't donaran.

Com el rei passava amb son cotxo, va veure aquell homo que picava, i li digué:

—¿Que fas aquí? —Diu:

—Sembr' sardines. —Diu:

—Que vols dir? —Diu:

—Tan es fàcil sembrar sardines, com els cavalls fer pollines. —Diu el rei:

—Això es consell de la meva dona.

Com tornaren a *palacio* berenaren, i abans de berenar, el rei digué a la reina que en haver berenat s'en tornàs a ca-seva perque havia donat consells. —I ella digué:

—Be...

I a dins el taçó del rei, com berenaven, hi va posar dorm-i-són, i el rei s'adormí,

i na Fustots el posà dins sa carroça i el s'endugué a casseya amb ella. El colgà dins el sostre de la palla, adormit, i a la nit com se despertà començà:

—¿A on som?

I cridava criats i cap li respondia.

Na Fustots digué:

—Marit, ¿que vols i que demanes, tan de cridar? —Diu:

—¿I a on som? —Diu ella:

—A ca-meua. —Diu:

—¿I per què m'hi has duit? —Diu:

—¿I que no sabs que jo't vaig dir que com me'n aniria, me'n havia d'endur lo que més estimava de *palacio*. —I el rei diu:

—Anem a *palacio*, faràs lo que voldràs, donaràs consells, seràs la reina i jo seré el rei, i viurém fins que morirem. —I si no són morts, encara són vius.

M. OBRADOR.

PUBLICACIONS REBUDES

L'autor de L'«Aplec de Rondaias Mallorquines d'En Jordi des Recó (Antoni M. Alcover)» ens ha fet l'obsequi de regalar-nos un exemplar del tom VII que acaba de treure a la llum pública, amb el mateix tamany i volum dels demés toms. Dú dotze hermosíssimes rondaias plenes de saba de nostra literatura popular escrites amb aquell llenguatge tant escaent mallorquí i tant nostre, que és la característica d'aquesta obra; i que ningú com son benemerit autor ha sabut agladir de la boca del poble i engorgolar en tanta ingenuitat i pureza. A nostra Llibreria n'hi ha exemplars en existència a 2 pts.

Agraïm a s'autor, al M. I. Sr. D. Antoni M. Alcover l'obsequi que mos ha fet.

Hem rebut ja la Guia de l'Administració Municipal de Palma, capital de les Balears per el Bienni de 1916-1917 publicada per D. Benet Fàbregues, cronista de l'Universitat del Rei de Mallorca, en virtut d'un acord pres per l'Excm. Ajuntament de Ciutat.

Es un volum d'unes 400 planes a on s'hi troben totes les dates que puguin interessar de l'Ajuntament de Palma. Tots els serveis de les comissions dels regidors i de la policia. Tots els serveis, amb els itineraris i distancies de transport de Mallorca especialment de Ciutat; el cens eleitoral; l'estat de comptes del Municipi; els principals acorts presos durant els anys 1914 i 1915, etc. etc. amb una nota històrica sobre'l Govern municipal de Palma.

El Secretari del Ajuntament de Ciutat, o sia el qui sia que nos ha remesa dita Guia, ens ha fet ben contents.

També hem rebut el discurs de D. Lluís Alemany pronunciat en la Diputació Provincial dia 5 del passat Joriol.

El Sr. Alemany, en lo seu discurs, estudià la qüestió de la Mancomunitat Balear i l'arbitri sobre l'exportació, recullint l'opinió

de les entitats que han donat el seu dictamen. Avui que tanta peresa intel·lectual hi ha per tractar i amillorar les qüestions econòmiques de les corporacions municipals o provincials, quan veiem a un home que és destaxina, que treballa, per a posar remei als grans dèficits que tot arreu es trasllueixen; e-hi ha que posar-se al seu costat; e-hi ha que colobarar amb ell, no escatimant una alabança quant la sè mareix ni un consell que puga servir per corregir tanta desnivellació. Sens voler entrar en la qüestió de la hizienda provincial, que tampoc hem estudiada, bé porem donar un elogi al Sr. Alemany pel seu discurs, pels seus treballs, i per les seves aspiracions, que la innocència dels qui devien corregir-ho ja fa temps, ha duit a la Diputació provincial el gran dèficit en que es troba.

Cronicó d'Inca

Dia 29.—A les 5 i mitja comença el primer número de festes que per honrar als Sants Patrons Abdó i Senén es celebren an aquesta Ciutat. Precedit de sa música, L'Ajuntament, es dirigí a sa plassa de braus a ocupar es palco de presidència. Uns aficionats forenjaron a vadelles. An es sol tal com se podia esperar e-hi hagué bona concurrencia car es permetia l'entrada franca. A s'ombra ja's coneixia que pagaven. A sa sortida el Carré de Lloseta per uns moment estigué ben concorregut.

Al vespre a la Parroquia e-hi hagué solemnes Completes amb assistència de l'Ajuntament i de ses revel·leres. Al sortir davant es portal major i a presència del Clero i Ajuntament ses revel·leres ferèn sa primera dansada, com ès costum, continuant-les fins a altres hores de sa nit.

Es vespre el passeig va estar ben poc animat; a devers les dotze tot-hom se fe pò i ben aviat la gent buidà. An el Teatre e-hi hagué molta de gent a admirar una companyia de dansaires de balls regionals. Diven que varen fer de bò i millor per entretener el públic.

Dia 30.—A les 9 i mitja sortí de la Parroquia la tradicional processó dels Sants Patrons. Cada any la solien fer en decap-vespre. E-hi assistiren les autoritats i la música municipal. Arribada la Processó a la Parroquia sortí l'ofici. Oficià el M. Abdon Nadal Garau, Canonge.

Predicà Fra Pere J. Cerdà el qui amb una concisió ben agradosa esbrinà sa vida dels Sants Patrons relacionant-la amb la Història d'Inca.

Enguany a la festa d'iglesia s'hi va veure més gent que els altres anys. Se coneix que tenim mal temps.

Al sortir de l'ofici sa gent es dirigí an es Còs a presenciar les corregudes.

Al de-cap-vespre a les quatre tinguem altre vegada toros. Es forenjaron dos nous i dues vaques. No varen fer diferència de ganaderies malgrat i ésser es nous del continent. Es forenjaron no's pogue-

